

Schiffner Imola:

A diplomáciai és konzuli védelemhez való jog a magyar Alkotmányban

Az Alkotmány 69. § (3) bekezdése így rendelkezik: „Minden magyar állampolgár jogosult arra, hogy törvényes külföldi tartózkodásának ideje alatt a Magyar Köztársaság védelmét élvezze.”

A nemzetközi jog nem tiltja meg az államok számára, hogy állampolgáraik felé kötelezettséget vállaljanak a védelemre, így akár a diplomáciai védelem nyújtására is. Mindenesetre a nemzetközi jog tradicionális megközelítése alapján az államnak semmiképp nincs kötelezettsége a diplomáciai védelem nyújtására. Az államok azonban dönthetnek úgy, hogy alkotmányban rögzítik az állampolgár jogát államának védelmére.

A Magyar Köztársaságban a már meglévő állampolgári jogok mellé, a gyakorlatban már érvényesülő, újabb jogosultságot kívántak meghatározni ezzel a rendelkezéssel, a magyar állampolgárok jogai és érdekei külföldi védelmének alkotmányos alapját. A legfontosabb kérdés, hogy az Alkotmány rendelkezése valójában milyen védelmet takar. Maga az Alkotmány nem differenciál, elvileg a fent említett rendelkezés mind a diplomáciai védelem, mind a konzuli védelem intézményét magában foglalja. A rendelkezés valódi tartalmának meghatározása érdekében végzett elemzések, a vonatkozó jogszabályok áttanulmányozása azonban mást mutat.

„Minden magyar állampolgár jogosult arra, hogy törvényes külföldi tartózkodásának ideje alatt a Magyar Köztársaság védelmét élvezze.”¹

Ez az az alkotmányos rendelkezés, mely az állampolgárok nemzetközi védelmének alapjául szolgálhat, de a jogosultság pontos tartalmának megállapításához elengedhetetlen a rendelkezés részletesebb vizsgálata.

E rendelkezés jogi alapjául az állampolgársági jogviszony tekinthető. Az állampolgárság egy olyan jogi státust eredményez, mely státuszjogokból és közjogi kötelezettségekből áll. Ezen státuszjogok része az is, hogy az állampolgár külföldi tartózkodása ideje alatt a Magyar Köztársaság védelmére jogosult. Mindennek dogmatikai alapja, hogy az állampolgár az állam hatalma alatt áll nemcsak bel-, hanem külföldön is. Az állami főhatalom

* Schiffner Imola az SZTE ÁJTK Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszékének tanársegédje. Nemzetközi jogot és Európa-jogot oktat. Doktori Értekezését a diplomáciai védelem témakörében készítette.

¹ 1949. évi XX. tv. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról, 69. § (3).

alatt állás alkotmányjogi értelemben a szuverenitás gyakorlásához kapcsolódik. Ennek megfelelően a szuverenitás személyi hatálya (személyi fennhatóság) az állam polgáira akkor is kiterjed, ha az nem tartózkodik az állam területén, tehát nincs a területi fennhatósága alatt. Az állam személyi fennhatósága azonban nemcsak kötelezettséget jelent az állampolgár számára külföldön, hanem az állam védelmét is jelentheti az állampolgárt külföldön ért jogsértések vonatkozásában. A „külföldi elem” megjelenése a jogviszonyban viszont a nemzetközi jog területére tereli a védelem kérdését.

A nemzetközi jogban az állampolgárokat megillető védelemnek két formája alakult ki.

A nemzetközi jog hagyományos szabálya, hogy az állam védelemben részesítheti állampolgárát, ha azokat a fogadó államnak betudható nemzetközi jogsértés éri. E jog gyakorlását *diplomáciai védelemnek* nevezik. A diplomáciai védelem gyakorlása során az állam úgy lép fel, vagy indít nemzetközi bírósági eljárást, mintha őt érte volna jogsértés, a saját jogát érvényesíti. Ebből következik, hogy a nemzetközi jog általános szabályai alapján a diplomáciai védelem az állam diszkrecionális joga, kizárólag az állam dönti el, mikor gyakorolja azt, és erre a döntésre nincs kihatással az állampolgár óhaja. A diplomáciai védelem tradicionális megközelítése alapján az államnak semmiképp nincs kötelezettsége a diplomáciai védelem nyújtására.

A nemzetközi védelem másik formája a *konzuli védelem*, mely gyakorlására akkor kerül sor, ha az állam állampolgárát külföldön érdeksérelem éri. A konzuli védelem érvényesítése során a konzul alanyi jogon nyújt védelmet az állampolgárnak, és az állampolgár érdekeit, jogát védelmezi.

Tény, hogy maga az Alkotmány nem differenciál, elvileg a fent említett rendelkezés mind a diplomáciai védelem intézményét, mind a konzuli védelem intézményét magában foglalhatja. A diplomáciai és a konzuli védelem között azonban alapvető eltérések mutatkoznak, így szükségesnek látszik az Alkotmány 69. § (3) bekezdés pontos tartalmának megállapítása.

Történelmi előzmények

Az Alkotmány jelenleg hatályos 69. §-ának szövegét az 1989. évi XXXI. törvény 34. §-a állapította meg. A Magyar Köztársaság ezzel a rendelkezéssel azon államok sorába illeszkedik, melyek a külföldön tartózkodó állampolgárok valamiféle védelemhez való jogáról rendelkeznek.

A Nemzetközi Jogi Bizottság diplomáciai védelemmel foglalkozó kodifikációs tervezete ide sorolja többek között Albánia, Belorusszia, Bosznia és Hercegovina, Bulgária, Kambodzsa, Kína, Horvátország, Észtország, Grúzia, Olaszország, Kazahsztán, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Portugália, Koreai Köztársaság, Románia, Oroszország, Spanyolország, Macedónia, Törökország, Ukrajna, Vietnam, Jugoszlávia² példáját is – tehát többségében a szovjet blokk volt országait. Ami azonban érdekes, hogy az állampolgárok számára biztosított diplomáciai védelem alkotmányos megjelenési formájának alaptípusa az 1849 márciusában elfogadott „frankfurti alkotmány” 189. §-a volt, mely szerint „külföldön minden német állampolgár a Birodalom védelme alatt áll”. Ezt a rendelkezést vette át a szociális alkotmányok őse, a weimari alkotmány, majd annak hatására került az be a II. világháború utáni népi demokratikus és szocialista alkotmányokba, s néhány kapitalista állam szociális ihletésű alkotmányába.³ Rendszerint az államok alkotmányainak vonatkozó rendelkezése a következő megfogalmazást használja: „az állam megvédi állampolgára törvényes jogait külföldön” vagy az ország állampolgára külföldön való tartózkodása alatt védelmet élvez.”⁴

A fent felsorolt országok által használt rendelkezések ezen belül természetesen eltérő nyomatékkal és jelleggel szabályozhatják állampolgáraik vonatkozó jogosultságait. Az elképzelhető, hogy mindezen rendelkezések ellenére ezek a rendelkezések nem jelentenek teljes körű védelmet, illetve nem biztosítanak jogot a diplomáciai védelemre az állampolgárok számára.

Míg a szocialista országokban a szabályozás indoka a legtöbb esetben nem volt más, mint az állampolgárokat „szemmel tartó” paternalista állam igényeinek megfogalmazása,⁵ elvileg Magyarország célja más volt: a már meglévő állampolgári jogok mellé a gyakorlatban már érvényesülő⁶ újabb jogosultságot kívánt meghatározni.

A magyar állampolgárok jogai és érdekei külföldi védelmének alkotmányos alapjoként való megfogalmazására vonatkozó igény az 1980-as évek közepén bukkant fel a magyar szakirodalomban.⁷ Bár az 1989-es alkotmánymódosítást megelőzően a magyar Alkotmány nem tartalmazott rendelkezést az állampolgárok külföldi védelmére vonatkozóan, ez nem jelenti azt, hogy semmilyen védelmet nem nyújtott a külföldön jog-és/vagy

² First Report on Diplomatic Protection, A/CN.4/506, 30. o., para. 80.

³ Éliás Pál: A konzuli jog és a diplomáciai védelem alkotmányos kérdései. In: Bragyova András (szerk.): Nemzetközi jog az új alkotmányban. KJK Kerszöv Kiadó, 1997. 125. o., A jogot adó államok alkotmányos rendelkezései: Észtország 13. cikk (1), Lettország 98. cikk, Litvánia 13. cikk (1), Lengyelország 36. cikk.

⁴ First Report on Diplomatic Protection, A/CN.4/506, 30. o., para. 80.

⁵ Éliás: i. m.126. o.

⁶ Az 1987. évi 25. számú tvr. 2. § (3) bekezdése.

⁷ Éliás: i. m.115. o.

érdeksérelmet szenvedett állampolgárainak. A külföldi jogvédelmet ebben az időszakban a külföldre utazásról és az útleveletről szóló 1987. évi 25. törvényerejű rendelet 2. § (3) bekezdése biztosította, mely rendelkezés szerint „a külföldön tartózkodó magyar állampolgárok jogainak és érdekeinek védelmét a Magyar Népköztársaság külképviseleti szervei látják el.”⁸

Az eredeti elképzelések, illetve javaslatok arról szóltak, a Magyar Népköztársaság hatóságai elő kell, hogy segítsék a magyar állampolgárok jogainak és jogos érdekeinek külföldi védelmét. Ez (...) mindenképpen tartalmazza az állampolgárok konzuli védelemhez való jogát, fenntartva a diplomáciai védelem esetében az állam diszkrecionális jogát.⁹

Az elképzelések eredményeképp került a magyar Alkotmányba a jelenleg hatályos 69. §, amely pedig a Magyar Köztársaság védelmét ígéri minden magyar állampolgárnak.

A rendelkezés a következő szempontok alapján vizsgálható meg.

Állampolgárság

Alapvető kérdésként merül fel az idézett alkotmányos rendelkezés kapcsán, hogy az állam kinek nyújthat védelmet külföldön, így az állampolgársági viszony meghatározása alapvető fontosságú a rendelkezés érvényesítése szempontjából. Az „új” állampolgársági törvény, az 1993. évi LV. tv. az állampolgárokat megillető védelem tekintetében is megfelelő szabályozást jelent. Rögzíti ugyanis, hogy a magyar állampolgárokat az állampolgárság keletkezésének, illetve megszerzésének időpontjától kezdve megkülönböztetés nélkül megilletik az állampolgársághoz fűződő jogok.¹⁰ Tehát a törvényben található rendelkezések megteremtik a kapcsolatot az állampolgárság és a státuszjogok között.

Mivel az alkotmány rendelkezése szerint minden magyar állampolgárt megillet a védelem joga, ezért a rendelkezés úgy értelmezhető, hogy nemcsak az országban állandó lakóhellyel rendelkező állampolgárok számára nyújtható védelem.

A 69. § (3) bekezdés ezek alapján kiterjeszthető a kettős állampolgárokra is, anélkül, hogy azok állandó lakóhellyel rendelkezzenek a Magyar Köztársaság területén. Mindazonáltal a nemzetközi jog általános szabályai az alkotmány konkrét rendelkezése nélkül is korlátozzák ezt a védelmi lehetőséget. A nemzetközi jog ugyanis nem támogatja egy olyan nemzetközi védelem gyakorlását, melyet az egyén egyik állampolgárságát adó állam nyújtana az egyén másik állampolgárságát biztosító állammal szemben. Így kijelenthető, hogy ezek a magyar

⁸ 1987. évi 25. törvényerejű rendelet 2. § (3) bekezdése.

⁹ Éliás Pál: „Állampolgáraink jogainak és érdekeinek védelme külföldön”. *Külpolitika*, 4. sz. (1987), 31. o.

állampolgárok nem kérhetnének, és nem kapnának védelmet az államtól az eredeti állampolgárságuk szerinti állammal szemben.

A nemzetközi védelem két fajtája szempontjából az állampolgársági státus leginkább a diplomáciai védelem esetében kerül előtérbe és minősül kizárólagos előfeltételnek, hiszen a nemzetközi jog szabályai alapján konzuli védelem adható hontalanoknak, a küldő állam nem állampolgár állandó lakosainak,¹¹ nemzetközi szerződésben kijelölt harmadik államok állampolgárainak is.

Külföldi tartózkodás

A külföldi tartózkodás kritériuma szintén részét képezi a vonatkozó alkotmányos státuszjognak. Valójában itt annak a védelemnek a külföldön való biztosításáról van szó, melyet egyébként az állampolgár tekintetében az állam belföldön is biztosít. Kérdés azonban, hogy a védelem biztosításának feltétele-e a külföldön tartózkodás, vagy sokkal inkább arról van szó, hogy az állampolgárhoz, de a védelem tekintetében az államhoz is kapcsolódó védeni kívánt jognak vagy érdekeknek kell „külföldön tartózkodnia”.¹²

A „külföldön tartózkodás” nem fogalmi eleme a diplomáciai vagy konzuli védelem nyújtásának a nemzetközi jog szerint, e védelem igényét sokkal inkább a külföldön előálló jog vagy érdeksérelem váltja ki.

Amennyiben azonban a rendelkezés szó szerinti értelmét vesszük alapul a védelem tartalmáról, máris kizárhatjuk a diplomáciai védelem körét, hiszen az tipikusan az állampolgár hazatérése után a Külügyminisztériumhoz benyújtott kérelem alapján indul, és az állam belső külügyi csatornáit, eljárását veszi alapul a legtöbb esetben.¹³ Fogalmilag a külföldi tartózkodás megkövetelése inkább a konzuli védelemhez kapcsolható, hiszen az állampolgár tipikusan akkor veszi igénybe a fogadó államban tartózkodó konzul helyszíni segítségét, ha külföldön jog- vagy érdeksérelem éri.¹⁴

Ahogy a konzuli kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezmény 5. cikke is rendelkezik:

¹⁰ Madari Edit - Parragi Mária: „A magyar állampolgárságról szóló új törvény”. *Magyar Közigazgatás*, 6. sz. (1993), 322-323. o.

¹¹ A konzuli feladatokról szóló európai egyezmény 46. cikke szerint ebben az esetben kizárólag akkor nyújtható védelem, ha állandó lakóhely igazolható a védelmet nyújtó államban, illetve a hontalan nem lehet a fogadó állam egykori állampolgára.

¹² Éliás Pál: i. m. 120. o.

¹³ Ezt az álláspontot osztja Éliás Pál is, lásd Éliás Pál: i. m. 120. o.

¹⁴ Az útlevel, pénz ellopásától kezdve a fogvatartás esetéig a konzuli segítségnyújtás az azonnali közvetlen segítség biztosításával válik szükséges és igényelt nemzetközi védelemmé.

„(A konzul feladata) ... a fogadó államban hatályban levő gyakorlat és eljárási szabályok figyelembevételével a küldő állam honosainak képviselete vagy megfelelő képviseletük biztosítását szolgáló intézkedések tétele a fogadó állam bíróságai vagy más hatóságai előtt avégből, hogy a fogadó állam törvényeinek és más jogszabályainak megfelelően ideiglenes intézkedések hozatalát kérik ezen állampolgárok jogainak és érdekeinek megóvására, amennyiben azok *távollétük* vagy bármely más ok miatt jogait és érdekeiket nem tudják időben megvédeni.”¹⁵ Az idézett rendelkezés szerint a konzul a helyszínen teszi meg a szükséges rendelkezéseket, a fogadó állam hatóságai előtt, azonban a rendelkezést továbbolvasva meggyőződhetünk arról is, hogy a konzuli védelem igénybevételének sem kizárólagos feltétele a külföldön tartózkodás. A nemzetközi védelmek jogi jellegéből kiindulva azonban elmondható, hogy a védelem gyakorlásának előfeltétele az állampolgár jogának vagy érdekének külföldi állam által történő megsértése, így a külső, nemzetközi védelem gyakorlásához a védendő jognak vagy érdeknek „kell külföldön tartózkodnia.”¹⁶

„Törvényes” külföldön tartózkodás

Szintén támadható az a kitétel az Alkotmány vonatkozó rendelkezésében, hogy az állampolgárt csak *törvényes* kinn tartózkodása alatt illeti meg a védelem. Az 1989. évi alkotmányrevízió előtt fogadta el az Országgyűlés a külföldre utazásról és az útlevélről szóló 1989. évi XXVIII. törvényt, amely speciális korlátozásokat fogalmaz meg a külföldre utazással kapcsolatban. Az azok megsértésével külföldre utazó állampolgár külföldi tartózkodását nem tekinthették törvényesnek.¹⁷

Azóta ezt a törvényt hatályon kívül helyezte az 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról, mely szerint „A Magyar Köztársaság területének elhagyása alkotmányos alapjog, amely minden magyar állampolgárt (...) megillet. A külföldre utazás joga érvényes úti okmánnal, valamint nemzetközi szerződés alapján személyazonosító igazolvánnyal gyakorolható.”¹⁸ Az általános szabályok szerint, ha az adott ország területére való belépés feltételei a belépéskor nincsenek meg, akkor a külföldi tartózkodása jogellenes lesz. Utazási tilalmak, illetve azok esetében alkalmazott úti okmány kiadásának megtagadása, elvételére vonatkozó rendelkezések súlyos bűncselekmény miatti büntetőeljárás esetén a büntetőeljárás

¹⁵ A konzuli kapcsolatokról Bécsben, 1963-ban elfogadott egyezmény. Kihirdetve az 1987. évi 13. törvényerejű rendelettel.

¹⁶ Éliás Pál: i. m. 120. o.

¹⁷ Éliás Pál: i. m. 121. o.

¹⁸ 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról, 1. § (1) és (3) bekezdés.

jogerős befejezéséig, a büntetőeljárással összefüggésben a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések ideje alatt, a lakhelyelhagyási tilalom fennállásáig, a szabadságvesztés kitöltése alatt gyakorolhatók. Elképzelhető azonban egy olyan eset is, hogy az útlevél elvesztésével, vagy érvényességi idejének lejártával válik az állampolgár tartózkodása törvényellenessé, tehát pont azokban az esetekben, amikor a leginkább indokolt lehet a konzul segítségének igénybevétele. Felmerül így a kérdés, hogy egy szabályok megsértésével megvalósuló törvényellenes külföldi tartózkodásnak a védelem alapvető célját tekintve lehet-e státuszjogot befolyásoló, korlátozó hatása.

Abban az esetben, ha az alkotmányos rendelkezés célja egyértelműen az, hogy az állam és állampolgár viszonyára reagálva védelmi lehetőséget teremtsen, nem tartható fenn egy olyan álláspont, ami a külföldre utazás szabályainak megsértése esetén kizárná az állampolgárt a védelemből, hiszen ez a jog, mint státuszjog, az állampolgárság fogalmának egyik kulcsfontosságú eleme.¹⁹ Egy ilyen rendelkezésnek, kitételnek a fenntartása az állampolgári jogoktól való megfosztás lehetőségét szimbolizálná, mely jogok az állampolgársági viszony alapvető és attól elválaszthatatlan elemei. A nemzetközi jogi tendenciák alapján az államnak alanyi jogi jelleggel kell garantálnia minden állampolgára számára az állampolgárságot, illetve ettől az állampolgárságtól senkit nem lehet önkényesen megfosztani.²⁰

Minden valószínűség szerint a kitétel fennmaradása az Alkotmányban egy rosszemlékű intézmény maradványaként értelmezhető, miszerint a törvényellenesen külföldön tartózkodó magyar állampolgár állampolgári alapjogaiban korlátozható,²¹ illetve állampolgárságától megfosztható volt.

Az állam védelme

A legfontosabb kérdés azonban, hogy az Alkotmány rendelkezése valójában milyen védelmet takar. A Nemzetközi Jogi Bizottság a diplomáciai védelem kodifikációs munkálatai alatt is akként rögzítette a magyar alkotmány rendelkezését, mint jelenleg is hatályos európai példát az állampolgárok alkotmányban rögzített diplomáciai védelemhez való jogára.

¹⁹ Ez a felfogás az állampolgárságtól való megfosztás korábbi rosszemlékű gyakorlatát idézi fel, amikor a törvényellenesen külföldön tartózkodó magyar állampolgár a tulajdonhoz való jogában korlátozható volt.

²⁰ Alkotmány 69. § (1) bekezdés.

²¹ A tulajdonhoz való joga korlátozható volt, mert ingatlanát ilyen esetben államigazgatási határozattal állami tulajdonba vették.

Általában a többi olyan állam gyakorlatáról is elmondható, ahol a védelem lehetőségét kifejezetten biztosítják, hogy hiába rendelkeznek a védelem jogosultságáról, ezek a vállalások az állammal szemben nem kikényszeríthetők.²²

A nemzetközi jog tulajdonképpen nem tiltja meg az államok számára, hogy állampolgáraik felé kötelezettséget vállaljanak a védelemre, így akár a diplomáciai védelem jogát is biztosíthatják alkotmányos rendelkezéseikben az állampolgároknak. Mindenesetre a nemzetközi jog tradicionális megközelítése alapján az államnak semmiképp nincs kötelezettsége a diplomáciai védelem nyújtására, hiszen az állampolgár érdekein túlmenően az államnak mindig mérlegelnie kell saját külpolitikai érdekeltségeit is.

Mindazonáltal a Nemzetközi Jogi Bizottság vizsgálatának tanúsága szerint a diplomáciai védelem szabályozásának és gyakorlatának csak a kereteit szabja meg a nemzetközi jog, ezt a jogintézményt valódi tartalommal a nemzeti jog tölti meg. Az államok pedig dönthetnek úgy, hogy alkotmányban rögzítik az állampolgár jogát államának védelmére. Több nyugat-európai állam gyakorlatát átvizsgálva megállapítható, hogy bár a védelemre vonatkozó jogosultság néhány kivételtől eltekintve nem alkotmányozási tárgy, ma már nem tekinthető maradéktalanul az állam abszolút diszkrecionális jogának a diplomáciai védelem gyakorlásáról való döntés, de bizonyos állampolgári jogosultságok figyelembe vétele mellett sem jelenthető ki, hogy bárhol is az állam kötelezettsége lenne, és az állampolgár alanyi jogaként érvényesülne a diplomáciai védelem.²³ A konzuli védelem alanyi jogként való biztosítása ellenben egyre több állam vonatkozásában megtalálható.²⁴

A magyar Alkotmány vizsgált rendelkezésében használt védelem kifejezés a kapcsolódó jogszabályok elemzése nélkül lefedheti mind a diplomáciai védelem intézményét, mind a konzuli védelem intézményét. Az azonban erősen kétséges, hogy a magyar Alkotmány ilyen teljes körű jogosultságot biztosítana a magyar állampolgárok számára.

Ha az ehhez kapcsolódó tudományos irodalmat áttekintjük,²⁵ illetve a magyar állampolgárokat külföldön megillető védelem jogi rendezését megvizsgáljuk, arra a következtetésre juthatunk, hogy az Alkotmány 69. § (3) bekezdése *kizárólag* a konzuli védelemre való jogosultság megteremtését jelenti.

²² Sári János: „Közép-európai alkotmányok 1994: a tagadás tagadása”. *Jogtudományi Közlöny*, 7-8. sz. (1994), 281. o.

²³ A vizsgált állami gyakorlatok esetében áruklódó lehet a jog vagy kötelesség kérdésében kifejezett alkotmányos rendelkezés hiányában, hogy az állam mennyire hagyja kontrollálni a diplomáciai védelem nyújtásához kapcsolódó diszkrecionális jogát, és mennyiben élhetnek igénnyel az állampolgárok egy minden szempontot figyelembe vevő mérlegelés iránt. Ami már valahol jogosultságnak tekinthető.

²⁴ USA, Brazília, Egyesült Királyság. Lásd Luke T. Lee: *Consular Law and Practice*. Clarendon Press, 1991. 124. o.

²⁵ Luke T. Lee: *Consular Law and Practice*. Clarendon Press, 1991. 125. o.

Már az Alkotmány módosításáról szóló törvényjavaslathoz benyújtott részletes indokolásnak a 69. §-ra vonatkozó 16. pontja is arról ír, hogy:

„Az állampolgárság a modern államok és polgáraiak kapcsolatának kifejezésére alkotott speciális jogintézmény, olyan jogi kapcsolat, amely kifejezi az állam és polgár egymásra utaltságát, viszonyát, s amelynek alapján - egyebek mellett - a polgárt az állam részéről védelem illeti meg. (...) Megilleti továbbá a magyar állampolgárokat külföldi tartózkodásuk idején - a külképviseleti szervek útján - a védelem joga.”²⁶

A külképviseletek által nyújtható védelem pedig jellemzően a konzuli védelem intézményét takarja. Ha ez még mindig nem győzne meg minket a védelem korlátozott jellegéről, a kormány minden kétséget eloszlat a külügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 152/1994. (XI. 17.) Korm. Rendelettel, melynek megfelelően a külföldön tartózkodó magyar állampolgárok Alkotmányban garantált jogvédelméről a külügyminiszter a konzuli feladatok ellátásával gondoskodik.²⁷

A védelem tehát biztosított, igaz csak a konzuli védelem, de arra legalább a 2001. évi XLVI. konzuli törvény szerint „(Konzuli védelemre) a magyar állampolgár jogosult”²⁸. Akkor mi a helyzet a diplomáciai védelemmel Magyarországon?

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, a külföldi jog- és érdekvédelem állampolgári alapjogát a diplomáciai védelem tekintetében még nem tudjuk biztosítani. A védelem eszközének megválasztásában, így a diplomáciai védelem nyújtása tekintetében az ezzel foglalkozó íráskor nem tartják indokoltnak az államot korlátozni, mert számos külpolitikai, gazdasági és egyéb ok készítheti a diplomáciai védelem mellőzésére. Márpedig a diplomáciai védelem állampolgári alapjoggá tétele kizárja a választás lehetőségét,²⁹ és ezt a széleskörű jogosultságot a magyar alkotmányos gyakorlat jelenleg csak a konzuli védelem vonatkozásában kívánja biztosítani.

²⁶ Éliás Pál: i. m. 115. o.

²⁷ A külügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 152/1994. (XI. 17.) Korm. Rendelet.

²⁸ A konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI. törvény, 3. § (1).

²⁹ Éliás: „Állampolgáraink jogainak és érdekeinek védelme külföldön”. *Külpolitika*, 4. sz. (1987), 31. o.